

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ, ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ І
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН»**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за
спеціальностями – В 10 Філософія та В 12 Культурологія та
музеєзнавство**

Одеса, 2026 р.

УДК: 1+101+12+13

*Затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д.Ушинського», протокол № 14 від 28 травня 2026 року.*

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія».

Юшкевич Юлія Сергіївна, кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, історії та політології Одеського національного економічного університету.

Борінштейн Є. Р., Атаманюк З. М.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2026. 42 с.

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін» розроблені для здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальностей В 10 Філософія та В12 Культурологія та музеєзнавство. Вони охоплюють методичні рекомендації до форм проведення практичних занять, зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання за всіма видами контролю, рекомендації до виконання ІНДЗ (есе), словник термінів до дисципліни, список рекомендованої літератури.

З М І С Т

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	9
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	13
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ	21
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ (ЕСЕ)	28
6. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ДО ДИСЦИПЛІНИ	31
7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	37

1. ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах розвитку суспільства, глобалізаційних процесів, стрімкого поширення інформаційних технологій та трансформації освітнього простору особливого значення набуває якісна гуманітарна освіта. Саме тому вивчення дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін» є надзвичайно актуальним для підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері освіти. Дана дисципліна спрямована не лише на формування теоретичних знань, але й на розвиток практичних умінь організації освітнього процесу, викладання філософських та культурологічних курсів, використання сучасних педагогічних технологій і методів навчання.

Філософія та культурологія займають важливе місце у системі гуманітарних наук, оскільки сприяють формуванню світогляду особистості, розвитку критичного мислення, моральних цінностей і духовної культури. У сучасному суспільстві, де людина щодня стикається з великим обсягом інформації, соціальними викликами та культурними трансформаціями, особливо необхідними стають навички аналітичного мислення, уміння оцінювати суспільні процеси, вести конструктивний діалог та усвідомлювати власну культурну ідентичність. Саме викладач філософських і культурологічних дисциплін має забезпечити формування цих компетентностей у здобувачів освіти.

Актуальність дисципліни також обумовлюється реформуванням системи освіти в Україні та переходом до компетентнісного підходу у навчанні. Сучасний викладач повинен не лише володіти глибокими знаннями зі свого предмета, а й уміти ефективно передавати ці знання студентам, організовувати інтерактивне навчання, застосовувати інноваційні методики та створювати умови для активної пізнавальної діяльності. Дисципліна «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін» допомагає майбутнім педагогам опанувати методи проведення лекцій, семінарських занять, дискусій, тренінгів, аналізу текстів, а також навчає використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

Не менш важливою є й виховна функція викладання філософських і культурологічних дисциплін. Через ознайомлення з історією філософської думки, культурними традиціями різних народів, етичними концепціями та духовними цінностями формується громадянська позиція молоді, повага до культурного різноманіття, толерантність та відповідальність. В умовах сучасних суспільних викликів, зокрема інформаційних маніпуляцій, міжкультурних конфліктів і моральної кризи, роль гуманітарної освіти значно зростає.

Крім того, методика викладання гуманітарних дисциплін постійно розвивається відповідно до змін у суспільстві та освітніх потреб. Сьогодні особливої популярності набувають інтерактивні методи навчання, проблемно-орієнтований підхід, проєктна діяльність, використання мультимедійних засобів та дистанційних форм освіти. Тому майбутній викладач має бути готовим до постійного професійного самовдосконалення, творчого підходу до викладання та впровадження новітніх освітніх технологій.

Таким чином, вивчення дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін» є важливою складовою професійної підготовки сучасного педагога. Вона сприяє формуванню педагогічної майстерності, розвитку професійних компетентностей, здатності ефективно організовувати освітній процес та виховувати свідомих, культурно розвинених і мислячих громадян. Актуальність цієї дисципліни визначається потребами сучасної освіти, суспільства та необхідністю підготовки фахівців, здатних відповідати викликам сьогодення.

Мета навчальної дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін»: глибоке і всебічне здобуття здобувачами освіти знань з методики викладання філософських та культурологічних дисциплін та ознайомлення із новітніми формами і методами викладання у навчальних закладах різних рівнів.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для

виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- структуру та зміст існуючих навчальних курсів з філософії та культурології;
- загальну історію викладання філософських і культурологічних дисциплін;
- методiku викладання філософських і культурологічних дисциплін;
- методiku проведення навчальних занять та форм контролю знань, вміти її застосовувати;
- основні методи проведення аудиторних та поза аудиторних занять;
- основні види, структуру та функції лекцій;
- методiku підготовки та читання лекції;
- основні види та особливості проведення семінарських занять;
- основні методологічні засади організації практичних занять та самостійної роботи;
- основні критерії оцінювання знань студентів;
- засоби використання інформаційних технологій у навчальному процесі.

вміти:

- підготувати та провести лекцію з філософії та культурології;
- підготувати і провести семінарське та практичне заняття;
- вміти організувати наукове курсове дослідження студентів у процесі вивчення філософських та культурологічних дисциплін.
- організувати та провести ділову гру;

- організувати та провести колоквиум;
- організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі проведення аудиторних та поза аудиторних занять;
- використовувати інформаційні технології у навчальному процесі;
- брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем обговорення філософських питань з експертами з інших галузей знань;
- аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії;
- популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів;
- оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології;
- планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки;
- розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Психологія управління».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Різновиди проведення практичних занять можуть бути досить різноманітними та визначаються змістом і специфікою теми, а також складом студентської аудиторії. Найпоширенішими формами організації практичних занять з філософії є: **відповіді на запитання, розгорнуті бесіди, виступи з рефератами, презентаціями, есе, доповідями, проведення інтерактивних дискусій, круглих столів тощо.** У процесі підготовки до практичного заняття кожен студент повинен детально ознайомитися з планом, що відображає зміст відповідної теми; опрацювати та осмислити власні конспекти лекцій; вивчити рекомендовану літературу; підготувати розгорнутий план, тези або конспект виступу за всіма питаннями теми.

Відвідування практичних занять є обов'язковим для студентів, оскільки їх пропуск позбавляє можливості глибоко усвідомити, закріпити та сформулювати цілісне уявлення щодо відповідної тематики.

Організація практичного заняття передбачає певну послідовність етапів. По-перше, заняття розпочинається вступним словом викладача, у якому визначається значущість теми, її мета, а також окреслюються форми та методи проведення. По-друге, більшість занять реалізується у формі інтерактивної дискусії, у процесі якої здійснюється поточний контроль знань студентів і перевірка виконання ними самостійних завдань. По-третє, розкриття змісту питань повинно супроводжуватися їх співвіднесенням з актуальними проблемами сучасності. Водночас студенти мають уважно слухати виступи одногрупників, активно долучатися до обговорення, що сприяє розвитку навичок дискусії, аналізу різних точок зору та аргументованого відстоювання власної позиції. Регулярні виступи сприяють збагаченню словникового запасу та формуванню вміння чітко і лаконічно висловлювати думки. Крім того, кожен студент повинен постійно вдосконалювати навички коректного використання фахової термінології. Після виступу відбувається колективне обговорення, під час якого викладач спрямовує дискусію на висвітлення ключових аспектів

проблеми та забезпечує участь усіх присутніх. Завершується заняття підсумковим словом викладача, де узагальнюються результати роботи, оцінюється рівень засвоєння матеріалу, виставляються бали та визначаються завдання на наступне заняття.

У межах практичного заняття студент має можливість ефективно засвоїти знання, сформувати вміння, навички та професійні компетентності, необхідні для подальшої практичної діяльності.

Для ефективного вирішення поставлених завдань доцільно використовувати такі форми інноваційного навчання.

Дискусія розглядається як форма навчальної діяльності, у межах якої студенти висловлюють власні міркування щодо проблеми, визначеної викладачем, що передбачає попередню підготовку у вигляді есе, тез або рефератів.

Групова дискусія виступає методом організації колективної діяльності, який забезпечує можливість впливу на позиції учасників через аргументоване обговорення, сприяє глибшому опрацюванню матеріалу та формуванню оптимальних рішень.

Доповідь (презентація) є формою публічного викладу навчального матеріалу, що може здійснюватися як викладачем, так і студентами, та спрямована на поглиблення знань.

Інтерактивні методи навчання базуються на активній взаємодії між викладачем і студентами, передбачають високий рівень залученості, творче переосмислення інформації та виконання різних видів завдань.

Дослідницький метод орієнтований на організацію навчання через самостійну пізнавальну діяльність студентів, що передбачає постановку проблем, формулювання гіпотез, збір та аналіз даних, узагальнення результатів і їх практичне застосування. Основними етапами дослідницького методу є: визначення теми, об'єкта і предмета дослідження; формулювання проблеми та гіпотез; вибір методів дослідження; збір і аналіз даних; перевірка гіпотез; формулювання висновків та їх застосування.

Пост-тестування використовується як засіб контролю знань студентів за результатами вивчення тем. Круглий стіл є ефективною формою обговорення актуальних проблем, що сприяє розвитку навичок діалогу та колективного пошуку рішень.

Наукова дискусія виступає важливою формою навчальної діяльності, у межах якої студенти аргументовано висловлюють власні позиції. Вона передбачає попередню підготовку письмових робіт, а її структура включає виступи та подальше обговорення. Оцінювання здійснюється як за якість презентації, так і за відповіді на запитання.

Есе розглядається як жанр науково-публіцистичного характеру, що поєднує індивідуальну авторську позицію з вільною формою викладу. Його мета полягає у чіткому та лаконічному висловленні власної думки щодо певної проблеми. Для есе характерні такі ознаки: наявність авторської позиції, оригінальність викладу, наближеність до розмовного стилю, обмеженість обсягу, образність і логічність викладу, а також відсутність претензії на вичерпний аналіз проблеми.

Структура есе включає невеликий обсяг, чітке визначення теми, актуальність, вступ і висновки, можливість використання додаткових матеріалів (схем, таблиць), посилання на джерела, а також вільну композицію, що відображає глибину знань і переконань автора.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми та форми проведення	денна
1	Тема 1. Методи та етапи наукового дослідження в методиці викладання філософських дисциплін (філософія, релігієзнавство, естетика, естетика, логіка). <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
2	Тема 2. Система методичного забезпечення навчального процесу. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
3	Тема 3. Основні методи викладання філософських дисциплін (філософія, релігієзнавство, естетика, естетика, логіка).	2

	<i>Форма проведення: вирішення практичних завдань</i>	
4	Тема 4. Методика підготовки та проведення академічної лекції. <i>Форма проведення: вирішення практичних завдань</i>	2
5	Тема 5. Семінар: завдання, організація, ефективність. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
6	Тема 6. Методичний зміст контролю. <i>Форма проведення: диспут.</i>	2
7	Тема 7. Вдосконалення самостійної роботи студентів при вивченні філософських дисциплін. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
8	Тема 8. Формування культурологічних уявлень та понять у процесі викладання культурології. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
9	Тема 9. Формування професійних навичок у студентів в процесі викладання культурології. <i>Форма проведення: Семінар з елементами евристичної бесіди</i>	2
10	Тема 10. Формування творчої особистості майбутнього фахівця.	2
11	Тема 11. Методи організації та форми контролю у процесі викладання культурології у закладі вищої освіти. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
12	Тема 12. Методика підготовки й проведення лекційних занять із культурологічних дисциплін у закладі вищої освіти. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
13	Тема 13. Методика організації і проведення семінарських занять із культурологічних дисциплін у вищих навчальних закладах.	2
14	Тема 14. Методика організації і проведення практичних занять із культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти. <i>Форма проведення: семінар з виступами студентів.</i>	2
15	Тема 15. Методика організації і керування самостійною роботою студента. <i>Форма проведення: Семінар з елементами евристичної бесіди</i>	2
Разом		30

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ВСТУП ДО ПРЕДМЕТУ. ДИДАКТИКА ТА МЕТОДИКА. ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Тема 1. Методи та етапи наукового дослідження в методиці викладання філософських дисциплін (філософія, релігієзнавство, естетика, естетика, логіка).

Педагогіка і методика. Гносеологічний зміст методики як науки. Структура методики та її місце в учбовому процесі. Концептуальний апарат методики. Навчання, викладання, учення. Основні принципи методики. Учбовий процес як єдність виховання, викладання, учення. Моделі систематизації основних предметів навчання і виховання. Професійно-кваліфікаційні характеристики та державні стандарти освіти. Структурний та функціональний аспекти учбового процесу.

Програма курсу як основа підготовки та організації учбового процесу. Державні стандарти освіти і навчальні плани. Робочі програми і навчальні плани. Якісне і кількісне наповнення навчальних планів. Нормативний аспект навчально-виховного процесу. Основні риси навчальних планів. Структура навчальних планів. Співвідношення базових та авторських програм курсів з філософії. Алгоритм формування методичних вмінь та навичок. Викладання філософських дисциплін і профіль вузу(факультету). Формування філософської культури особистості.

Тема 2. Система методичного забезпечення навчального процесу.

Основні елементи системи методичного забезпечення учбового процесу. Методичний аспект єдності аудиторної та позааудиторної роботи при вивченні філософських дисциплін. Інформаційно-керуючі, коректуючі та контролюючі функції засобів методичного забезпечення. Базовий та супутні рівні системи методичного забезпечення. Потенціал системи: первісні тексти, підручники, посібники, методичні розробки, робочі матеріали. Підручник, його структура та

зв'язок з програмою курсу філософії. Критерії визначення якості підручника. Учбові посібники з філософії: функції, критерії відбору, рекомендації. Ефективність застосування методичних розробок.

Тема 3. Основні методи викладання філософських дисциплін (філософія, релігієзнавство, етика, естетика, логіка).

Критерії педагогічної майстерності. Класифікація методів навчання. Педагогічні та інформаційні технології у викладанні філософії. Принципи та основні характеристики репродуктивного навчання. Принципи проблемного та модульного викладання філософії. Аргументація: єдність методологічного, соціального, психологічного та методичного аспектів. Аудиторна та позааудиторна робота. Форми організації навчальної діяльності на заняттях з філософських дисциплін (індивідуальна, колективна, робота в малих групах, робота парами). План заняття. Аналіз заняття. Позааудиторні форми організації осягнення філософського знання (заняття у бібліотеці, екскурсії, музейні заняття).

Тема 4. Методика підготовки та проведення академічної лекції.

Роль та функції лекції в учбово-виховному процесі. Види програмних лекцій. Особливості реалізації репродуктивного, проблемного та модульного методу в умовах лекції. Єдність методичного та методологічного аспектів лекції. Творчий аспект лекції. Структура лекції. План і сценарій лекції з філософії. Основні форми лекцій: монологічна, інтроспективна та діалогічна. Способи викладання матеріалу в лекції з філософії. Слухання та засвоєння лекційного матеріалу. Етапи та особливості підготовки лекції з філософських дисциплін. Психолого-педагогічні вимоги до проведення академічної лекції. Неперервність роботи над текстом лекції.

Тема 5. Семінар: завдання, організація, ефективність.

Семінар як активна форма учбового процесу. Структура, особливості та функції семінару з філософських дисциплін. Методичне забезпечення семінару: план, завдання, література, поради. Активність студентів: прогнозування, підтримка, управління. Взаємозв'язок основних рівнів філософського семінару.

Втілення репродуктивного, проблемного та модульного методу в умовах філософського семінару. Основні способи та прийоми організації семінарського заняття. Роль системи питань і завдань в досягненні мети семінару. Основні типи питань. Індивідуалізація навчання і контрольні функції семінару. Методика підготовки до проведення семінару з філософських дисциплін.

Тема 6. Методичний зміст контролю.

Контроль та самоконтроль як необхідні аспекти учбово-пізнавальної діяльності. Функції та зміст контролю. Основні типи, форми та рівні контролю в учбовому процесі. Методи викладання та пріоритетні форми контролю. Взаємозв'язок поточного, тематичного та підсумкового контролю. Іспит: підготовка, форми, ефективність. Особливості підготовки та проведення письмового іспиту. Критерії екзаменаційних оцінок з філософських дисциплін. Залік: підготовка, форми, вимоги, ефективність. Роль консультації в учбовому процесі. Типи консультацій та їх структура. Основні вимоги до індивідуальних та групових консультацій. Психологічний аспект консультативної діяльності.

Тема 7. Вдосконалення самостійної роботи студентів при вивченні філософських дисциплін.

Зростання ролі самостійної роботи студента в умовах кредитно-модульної системи навчання. Роль самостійної роботи студента у навчальному процесі. Принципи активізації учбово-пізнавальної діяльності. Види активності в навчанні. Передумови, напрямки та зміст самостійної роботи студентів. Етапи розгортання потенціалу особи: самооцінка, самоосвіта, самовиховання. Структура вільного часу та самостійної роботи студентів. Співвідношення індивідуальної та колективної діяльності в умовах самостійної роботи студентів.

Основні форми самостійної роботи студентів при вивченні філософії. Підготовка до аудиторних занять, виконання завдань, підготовка письмових робіт. Робота над оригінальними філософськими текстами як основа самостійної роботи студентів. Консультація як головна форма забезпечення ефективності самостійної роботи студентів. Науково-дослідницька діяльність

студентів як елемент самостійної роботи студентів. Підготовка рефератів. Курсові, дипломні, магістерські роботи студентів.

Методичне забезпечення самостійної роботи студентів Проблеми підготовки методичних матеріалів для самостійної роботи студентів: варіабельність завдань, індивідуальний підхід, постійне оновлення. Роль викладача в організації самостійної роботи студентів. Основні типи завдань для самостійної роботи студентів з загального курсу філософії. Методика складання питань, завдань та вправ самостійної роботи студента. Проблемні та творчі завдання для самостійної роботи студента при вивченні філософії. Контроль за самостійною роботою студента. Види та форми контролю самостійної роботи студента. Критерії оцінювання самостійної роботи студента. Об'єктивність оцінювання усних видів роботи. Розв'язання проблем, що виникають при оцінювання самостійної роботи студента.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ВИКЛАДАЦЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КУЛЬТУРОЛОГА

Тема 8. Формування культурологічних уявлень та понять у процесі викладання культурології.

Місце культурології в системі гуманітарних дисциплін (культурологія і етнологія, культурологія та соціологія, культурологія та фольклористика, культурологія та антропологія). Інтегративність культурології. Специфіка її об'єкта і предмета, основних розділів. Пізнання феноменів культури і культурологічного процесу. Фундаментальні проблеми теорії і методології культури. Аналіз досвіду історії світової культури. Основні форми і типи культури. Основні сучасні культурологічні школи, напрямки і теорії. Основні етапи розвитку української і зарубіжної культури. Підходи та особливості культурологічних досліджень. Традиції та особливості вивчення культурології у країнах Європи та Україні. Основні культурно-історичні центри, регіони світу. Особливості функціонування культури у сучасному суспільстві.

Тема 9. Формування професійних навичок у студентів в процесі викладання культурології.

Принципи організації та проведення науково-освітніх гуртків, секцій, робочих груп по дослідженню визначених проблем. Методика підготовки наукової доповіді на конференції. Методика підготовки роботи до публікації. Керівництво курсовими та кваліфікаційними (атестаційними) роботами. Проблема вибору теми, планування етапів роботи, завершення та оцінка. Процедура захисту кваліфікаційної (дипломної) роботи як завершення одного етапу та вступ у наступний етап освіти. Проблема визначення оцінки, її критерії. Фактори визначення оцінки: повнота і всебічність відповіді, фактична точність, демонстрація розуміння, знання вміння та їх ступінь. Додаткові питання. Методика проведення та перездачі іспиту. Основні та допоміжні засоби у викладанні культурологічних дисциплін. Бібліотечні фонди та інформаційні технології, Інтернет-ресурси у викладанні культурології. Допоміжні технічні засоби навчання та їх роль у навчальному процесі. Ілюстративні матеріали та засоби наочності, плакати, репродукції, фотографії, каталоги музеїв, слайди. Використання телебачення, відеофільмів, аудіо-записів, мультимедійних проекторів. Використання художньої літератури та витворів мистецтва у викладанні культурологічних дисциплін.

Тема 10. Формування творчої особистості майбутнього фахівця.

Основні напрямки роботи кафедри як навчально-наукового структурного підрозділу закладу вищої освіти. Основна методична документація на кафедрі, її перелік та змістовний аналіз. Забезпечення освітнього процесу. Робота навчально-методичних комісій, секцій, об'єднань, лабораторій при кафедрі. Виховна робота зі студентами на кафедрі. Наукове керівництво студентами, рекомендації та характеристики студента.

Тема 11. Методи організації та форми контролю у процесі викладання культурології у закладі вищої освіти.

Основні форми контролю знань. Сучасні системи оцінювання знань. Форми поточного контролю знань. Усні та письмові форми контролю. Залік як

елемент педагогічного процесу та форма контролю засвоєння матеріалу. Види і форми проведення заліків. Відмінність заліків від іспитів. Особливості підготовки до заліку. Іспит як завершальний етап вивчення матеріалу курсу. Значення іспиту для систематизації всього навчального матеріалу та цілісності його засвоєння. Види іспитів: вступні та кваліфікаційні (підсумкові). Форми іспитів: письмові або усні, по білетах, без білетів, з підготовкою одного питання раніше, із використанням конспектів, без будь-яких допоміжних засобів. Особливості підготовки до іспиту. Виразність, культура мовлення та вільне володіння змістом екзаменаційного завдання. Застосування рейтингової методики оцінки знань. Тестування – паперове, комп'ютерне, централізоване з використанням Інтернету. Підготовка до екзамену викладача. Лаконічність і логічність викладу знань у тестах. Складання основних та додаткових питань, білетів, проведення консультацій, оголошення процедури екзамену. Диференційований підхід до студентів на екзамені із врахуванням їх поточної роботи та успішності. Проблема визначення оцінки, її критерії. Критерії оцінювання ефективності знань як метод навчання у закладі вищої освіти. Студентські творчі проекти, презентації як засіб професійного самовдосконалення. Форма контролю залікова робота та відповідність змісту навчальній програмі, науковість.

Тема 12. Методика підготовки й проведення лекційних занять із культурологічних дисциплін у закладі вищої освіти.

Місце та роль лекції у навчальному процесі. Історія розвитку лекційної форми навчання. Переваги та обмеженості лекційного курсу. Функції лекції: інформаційна, загальноосвітня, світоглядна, логіко-методологічна та методична. Види лекцій: програмна, проблемна, оглядова, настановча. Методика підготовки та читання лекції. Етапи роботи – добір матеріалу, розробка плану й змісту лекційного заняття, аналіз та відбір матеріалів, оформлення конспекту лекції, підбір додаткових прийомів. Спосіб викладення матеріалу. Способи внутрішньої мотивації студентів на першій лекції. Сприймання та засвоєння студентами інформації викладача на лекції.

Особливості прийомів, що допомагають лектору акцентувати увагу слухачів. Логічні основи методики викладання культурології. Психологічні основи методики викладання культурології. Зовнішні прийоми, що впливають на процес освіти. Голос, інтонації, жести, стиль проведення лекції.

Тема 13. Методика організації і проведення семінарських занять із культурологічних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Місце та роль семінарських занять у навчальному процесі. Призначення та функції семінарського заняття. Різновиди та функції семінарських занять: розвернута бесіда за планом, доповіді та їх обговорення, семінар-опитування, обговорення письмових робіт, теоретична конференція, письмова контрольна робота, ролева гра, семінар – «прес-конференція». Роль і місце гри у семінарському занятті. Різновиди і форми гри, що використовуються на семінарських заняттях з культурологічних дисциплін: від сюжетно-рольових до інтелектуально-пізнавальних, від народних до комп'ютерних. Розробка плану й змісту семінарського заняття з культурологічних дисциплін. Методика організації дискусії у процесі семінарського заняття з культурологічних дисциплін. Оформлення методичних рекомендацій до семінарського заняття з культурологічних дисциплін.

Тема 14. Методика організації і проведення практичних занять із культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Поява практичної форми занять і еволюція в межах європейської освітньої традиції. Дидактичні цілі та функції практичних занять. Основні різновиди практичних занять. Розробка плану й змісту практичного заняття з культурологічних дисциплін. Оформлення методичних рекомендацій до практичних занять з культурологічних дисциплін. Традиційні та інноваційні практичні заняття у вищій школі. Вимоги до підготовки викладача. Діалогічність як основа успіху практичних занять. Використання на практичних заняттях сучасних інноваційних технологій. Фактори, що сприяють виникненню та формуванню інтересу студентів до змісту практичних занять. Проблемні запитання як спосіб активізації пізнавальної активності студентів на

практичному занятті. Умови успішного використання ситуативного методу на практичних заняттях.

Тема 15. Методика організації і керування самостійною роботою студента.

Самостійна робота студента у широкому та вузькому смислі слова. Самостійна робота студента на лекції: як слухати та записувати лекцію, вміння творчо осмислювати матеріал лекції, виокремлювати суттєве від другорядного, вміння узагальнювати та систематизувати матеріал, встановлювати логічний зв'язок з наступною лекцією. Робота з конспектом лекції. Самостійна робота при підготовці до семінарського заняття. Збирання матеріалу, обробка матеріалу, читання та конспектування літератури, оформлення цитат, відповідно до вимог академічної доброчесності. Укладання конспекту виступу на занятті. Самостійна робота як окремий жанр та форма засвоєння матеріалу. Методичне забезпечення і контроль викладачем самостійної роботи студента. Забезпечення самоконтролю студентом при підготовці до аудиторних занять. Робота студентів над написанням курсових та дипломних робіт. Етапи роботи, зміст, підсумки. Форми роботи для активізації самостійної роботи студентів. Консультації, колоквіуми, контрольні та самостійні роботи. Консультації та їх організація. Групові та індивідуальні, попередні, підсумкові (передекзаменаційні). Колоквіуми: групові та індивідуальні. Колоквіуми по темах, що виносяться на самостійне вивчення. Колоквіуми для обговорення окремих проблем

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Завдання не виконано
	1-2 бали	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	3-5 балів	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	6-7 балів	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Завдання не виконано
	1 бал	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	2 бали	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	3-4 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує

		практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	5 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ (есе)	0 балів	Завдання не виконано.
	1-2 бали	Зміст есе відповідає предмету дисципліни, має загальний реферативний характер, демонструє несамостійність у розв'язанні завдань, текст не визначає ключову практичну проблему і не відповідає структурі доповіді. Презентація до захисту роботи не підготовлена.
	3-5 балів	Зміст есе відповідає предмету дисципліни, має описовий характер, містить поняття, має граматично не вичитаний текст, не визначає ключову практичну проблему. Стил написання есе не відповідає формальним та науковим вимогам, але не заперечує оригінального викладу опрацьованого матеріалу. Інтерпретація обраної проблематики містить пізнавальне значення, але не пов'язує фундаментальні проблеми минулого з актуальними дилемами. Текст есе не містить власних розмірковувань, які можуть бути контр-аргументами думкам обраного філософа. При аналізі обраної проблеми здобувач не достатньо використовує поняттєвий філософський інструментарій. При захисті своєї роботи використовує презентацію з ілюстративними матеріалами до своєї розвідки.
	6-8 балів	Зміст есе відповідає предмету дисципліни, демонструє переважно академічність, містить аналітику і узагальнення, має неінформативні посилання, оперує поняттями, визначає ключову практичну проблему. Стил написання есе відповідає формальним та науковим вимогам. Інтерпретація обраної проблематики містить пізнавальне значення, але недостатньо пов'язує фундаментальні проблеми минулого з актуальними дилемами. Текст есе містить власні розмірковування, які можуть бути контр-

		аргументами думкам обраного філософа, але вони не викладені у зрозумілій науковій аргументованій формі. При аналізі обраної проблеми здобувач використовує поняттєвий філософський інструментарій. При захисті своєї роботи використовує презентацію з ілюстративними матеріалами до своєї розвідки.
	9-10 балів	Зміст есе відповідає предмету дисципліни; робота носить самостійний характер, містить авторську аналітику і узагальнення, прямі і непрямі цитування з посиланнями на основне джерело, включає оперування поняттями, повністю визначає ключову практичну проблему. Стыль написання есе відповідає формальним та науковим вимогам, але не заперечує оригінального викладу опрацьованого матеріалу. Інтерпретація обраної проблематики містить пізнавальне значення, але також пов'язує фундаментальні проблеми минулого з актуальними дилемами. Текст есе містить власні розмірковування, які можуть бути контр-аргументами думкам обраного філософа, і викладені у зрозумілій науковій аргументованій формі. При аналізі обраної проблеми здобувач використовує поняттєвий філософський інструментарій. При захисті своєї роботи використовує презентацію з ілюстративними матеріалами до своєї розвідки.
Письмова робота	1 бал	За умови правильної відповіді на 1 питання

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Підсумкова оцінка не може бути меншою за кількість балів, накопичених здобувачем освіти унаслідок поточного контролю.

Оцінювання відповідей на питання екзамену проводиться згідно наступних критеріїв.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує

	елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у галузі філософії. Знає: структуру та зміст існуючих навчальних курсів з філософії та культурології; загальну історію викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику проведення навчальних занять та форм контролю знань, вміти її застосовувати; основні методи проведення аудиторних та поза аудиторних занять; основні види, структуру та функції лекцій; методику підготовки та читання лекції; основні види та особливості проведення семінарських занять; основні методологічні засади організації практичних занять та самостійної роботи; - основні критерії оцінювання знань студентів; засоби використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Вміє: підготувати та провести лекцію з філософії та культурології; підготувати і провести семінарське та практичне заняття; вміти організувати наукове курсове дослідження студентів у процесі вивчення філософських та культурологічних дисциплін; організувати та провести ділову гру; організувати та провести колоквіум; організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі проведення аудиторних та поза аудиторних занять; використовувати інформаційні технології у навчальному процесі; брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем обговорення філософських питань

	з експертами з інших галузей знань; аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії; популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів; оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології; планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки; розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій Знає: структуру та зміст існуючих навчальних курсів з філософії та культурології; загальну історію викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику проведення навчальних занять та форм контролю знань, вміти її застосовувати; основні методи проведення аудиторних та поза аудиторних занять; основні види, структуру та функції лекцій; методику підготовки та читання лекції; основні види та особливості проведення семінарських занять; основні методологічні засади організації практичних занять та самостійної роботи; - основні критерії оцінювання знань студентів; засоби використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Вміє: підготувати та провести лекцію з філософії та культурології; підготувати і провести семінарське та практичне заняття; вміти організувати наукове курсове дослідження студентів у процесі вивчення філософських та культурологічних дисциплін; організувати та провести ділову гру; організувати та провести колоквиум; організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі проведення аудиторних та поза аудиторних занять; використовувати інформаційні технології у навчальному процесі; брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем обговорення філософських питань з експертами з інших галузей знань; аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії; популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів;

	оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології; планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки; розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач Знає: структуру та зміст існуючих навчальних курсів з філософії та культурології; загальну історію викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику проведення навчальних занять та форм контролю знань, вміти її застосовувати; основні методи проведення аудиторних та поза аудиторних занять; основні види, структуру та функції лекцій; методику підготовки та читання лекції; основні види та особливості проведення семінарських занять; основні методологічні засади організації практичних занять та самостійної роботи; - основні критерії оцінювання знань студентів; засоби використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Вміє: підготувати та провести лекцію з філософії та культурології; підготувати і провести семінарське та практичне заняття; вміти організувати наукове курсове дослідження студентів у процесі вивчення філософських та культурологічних дисциплін; організувати та провести ділову гру; організувати та провести колоквиум; організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі проведення аудиторних та поза аудиторних занять; використовувати інформаційні технології у навчальному процесі. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач не володіє системними знаннями з дисципліни. Не завжди знає: структуру та зміст існуючих навчальних курсів з філософії та культурології; загальну історію викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику викладання філософських і культурологічних дисциплін; методику проведення навчальних занять та форм контролю знань, вміти її застосовувати; основні методи проведення аудиторних та поза аудиторних занять; основні види, структуру та функції лекцій; методику підготовки та читання лекції; основні види та особливості проведення семінарських занять; основні методологічні засади організації практичних занять та самостійної роботи; - основні критерії оцінювання знань студентів; засоби використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Не завжди вміє: підготувати та провести

	лекцію з філософії та культурології; підготувати і провести семінарське та практичне заняття; вміти організувати наукове курсове дослідження студентів у процесі вивчення філософських та культурологічних дисциплін; організувати та провести ділову гру; організувати та провести колоквіум; організувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти у процесі проведення аудиторних та поза аудиторних занять; використовувати інформаційні технології у навчальному процесі. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо методики викладання несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії, але відсутнє глибоке розуміння логіки філософських процесів у мистецтві.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ

Вимоги до написання есе з філософії

Формальні вимоги

- Написання есе є обов'язковим
- Тема есе, обрана студентом, повинна бути узгоджена з лектором
- Тематична література для написання есе повинна бути узгоджена з лектором у години, призначені для консультацій або електронним шляхом
- Есе повинне бути написаним або надрукованим на листках паперу формату А 4
- Обсяг тексту – від 2 до 5 сторінок.
- Окрім обов'язкового прочитання фрагменту першоджерела, автор есе може послуговуватися додатковою допоміжною літературою, на яку повинен робити посилання в тексті. Список використаних джерел подається у кінці есе (на окремій сторінці) і не враховується до загального об'єму праці.

Наукові вимоги

Есе на обрану тему повинне складатися з двох частин:

1. Перша (коротка) – 1 сторінка – присвячена загальному введенню у тематичну проблематику обраної філософської проблеми; окресленню базових світоглядних, історичних, соціальних та культурних передумов, у межах яких постали саме ці філософські ідеї.

2. Друга (довга) присвячена ширшому аналізу обраної філософської проблеми; повинна базуватися на самостійно опрацьованому фрагменті першоджерела; містити аргументовані власні рефлексії, що сформовані на підставі презентації, аналізу та інтерпретації конкретних поглядів, думок, міркувань конкретного філософа.

3. Автор повинен врахувати, що формат есе передбачає самостійну аналітичну працю, яка повинна переконати, що він старанно опрацював обрану проблематику.

4. Текст есе повинен містити власні розмірковування, які можуть бути контр-аргументами думкам обраного філософа, але мають бути викладеними у зрозумілій науковій аргументованій формі.

5. При аналізі обраної проблеми автор повинен використовувати поняттєвий філософський інструментарій

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання (філософського есе)

Критерії оцінювання есе	Бали
Кр. 1. Розкриття сенсу висловлювання	
Сенс есе розкритий або зміст відповіді дає уявлення про його розуміння.	2
Сенс есе не розкритий, зміст не дає уявлення про його розуміння.	0
Кр. 2. Характер і рівень теоретичної аргументації	
Тема розкрита з опорою на відповідні поняття, теоретичні положення, висновки.	4
Наведені окремі, що стосуються теми, поняття, але вони не зв'язані між собою і елементами аргументації.	2
Аргументація на теоретичному рівні відсутня (смісл головних понять не пояснено; висновок відсутній) або використовуються поняття, положення і висновок, не пов'язані безпосередньо з темою.	0
Кр. 3. Якість фактичної аргументації	
Факти і приклади взяті з різних джерел: ЗМІ, філософії, літератури, історії, факти з особистого соціального досвіду і власні спостереження (наведено не менше 2-х прикладів з різних джерел).	4
Аргументація дається з опорою лише на власний соціальний досвід і бачення або наведений(і) приклад(и) з одного джерела.	2
Фактична інформація відсутня або наведені факти не відповідають положенню, що розглядається.	0
Максимальний бал	10

Орієнтовні теми есе з методики викладання філософських і культурологічних дисциплін:

- Гуманітаризація освіти та викладання філософських / культурологічних дисциплін
- Побудова освітнього середовища в процесі викладання філософських / культурологічних дисциплін

- Управлінські та виховні функції викладача
- Естетичне наповнення освітньо-філософського простору Розвиток мислення учнів в процесі вивчення філософських / культурологічних дисциплін
- Особистість викладача філософських / культурологічних дисциплін.
- Стилi педагогічного спілкування в процесі викладання
- Особливості викладання філософських дисциплін у сучасній системі освіти.
- Роль викладача у формуванні критичного мислення студентів.
- Інтерактивні методи навчання у викладанні культурологічних дисциплін.
- Значення філософії у формуванні світогляду сучасної молоді.
- Використання цифрових технологій у викладанні гуманітарних дисциплін.
- Методика організації семінарських занять з філософії.
- Проблемне навчання як ефективний метод викладання філософії.
- Формування міжкультурної компетентності студентів засобами культурології.
- Академічна доброчесність у викладанні гуманітарних дисциплін.
- Особливості викладання історії філософії у закладах вищої освіти.
- Дискусія як метод розвитку аналітичного мислення студентів.
- Роль культурологічних дисциплін у вихованні толерантності та громадянської свідомості.
- Сучасні педагогічні технології у викладанні філософських дисциплін.
- Самостійна робота студентів як складова ефективного навчання з філософії та культурології.
- Компетентнісний підхід у методиці викладання гуманітарних дисциплін.

6. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ З ДИСЦИПЛІНИ

Словник термінів з методики викладання філософських і культурологічних дисциплін є важливим навчально-методичним матеріалом, оскільки сприяє систематизації професійних понять та формуванню наукової термінологічної культури студентів. Він допомагає краще засвоїти основні категорії педагогіки, філософії та культурології, необхідні для майбутньої професійної діяльності викладача.

Доцільність створення такого словника полягає також у тому, що він полегшує розуміння спеціальної літератури, сприяє розвитку критичного мислення та формує навички правильного використання наукових термінів у навчальній і дослідницькій роботі. Крім того, словник забезпечує єдність трактування понять, що є важливим для ефективної комунікації між викладачами та студентами.

Таким чином, словник термінів є не лише довідковим матеріалом, а й важливим засобом підвищення якості освітнього процесу та професійної підготовки майбутніх фахівців.

А

Академічна доброчесність — сукупність етичних принципів та правил у навчальній і науковій діяльності, що передбачають чесність, самостійність виконання робіт, коректне цитування джерел та недопущення плагіату.

Аксіологія — розділ філософії, що вивчає природу цінностей, їхню структуру та роль у житті людини і суспільства.

Актуалізація знань — етап навчального заняття, під час якого викладач активізує раніше засвоєні знання студентів для підготовки до сприйняття нового матеріалу.

Аналіз тексту — метод навчання, який передбачає детальне дослідження змісту, структури, аргументації та ідей філософського чи культурологічного джерела.

Андрагогіка — галузь педагогіки, що вивчає закономірності навчання дорослих.

Б

Бесіда — метод навчання, заснований на діалозі між викладачем і студентами з метою осмислення навчального матеріалу.

Блумівська таксономія — класифікація освітніх цілей, запропонована Бенджаміном Блумом, яка охоплює рівні пізнавальної діяльності: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання.

В

Викладання — організований процес передачі знань, формування умінь, навичок і світоглядних орієнтацій студентів.

Візуалізація навчання — використання схем, таблиць, презентацій, відео та інших візуальних засобів для полегшення сприйняття інформації.

Виховання — процес формування моральних, етичних, культурних і громадянських якостей особистості.

Г

Герменевтика — філософська теорія та методологія тлумачення текстів і культурних явищ.

Групова форма навчання — організація освітнього процесу, за якої студенти працюють у малих групах для спільного виконання завдань.

Д

Дедукція — логічний метод мислення, за якого висновок робиться від загального до конкретного.

Демонстрація — метод навчання, що полягає у показі явищ, процесів, моделей або навчальних матеріалів.

Дискусія — форма організації навчання, що передбачає обговорення проблемного питання з різними точками зору.

Дистанційне навчання — форма освіти, яка здійснюється із застосуванням цифрових технологій та онлайн-комунікації.

Діалогічне навчання — підхід до освіти, заснований на активній взаємодії викладача і студентів через обмін думками.

Е

Евристичний метод — спосіб навчання, за якого студенти самостійно доходять висновків через проблемні запитання та пошук рішень.

Емпатія — здатність розуміти емоційний стан іншої людини; важлива складова педагогічної взаємодії.

Есе — письмова робота аналітичного або творчого характеру, що виражає особисту позицію автора.

Ж

Життєва компетентність — здатність особистості ефективно діяти в різних життєвих ситуаціях на основі знань, досвіду та цінностей.

З

Зворотний зв'язок — інформація про результати навчальної діяльності студентів, яка допомагає коригувати процес навчання.

Змішане навчання — поєднання традиційного аудиторного навчання з онлайн-освітою.

І

Індукція — логічний метод, за якого загальний висновок формується на основі окремих фактів.

Інноваційні технології навчання — сучасні педагогічні методи та цифрові засоби, спрямовані на підвищення ефективності освіти.

Інтерактивне навчання — форма організації освітнього процесу, що передбачає активну участь студентів у навчанні.

Інтерпретація — пояснення змісту тексту, явища або культурного феномену.

К

Кейс-метод — метод навчання, заснований на аналізі конкретних ситуацій.

Когнітивний підхід — підхід до навчання, орієнтований на розвиток мислення та пізнавальних процесів.

Комунікативна компетентність — здатність ефективно спілкуватися в різних ситуаціях.

Компетентнісний підхід — освітня концепція, орієнтована на формування практичних компетентностей.

Конспект лекції — стислий запис основних положень навчального матеріалу.

Критичне мислення — здатність аналізувати інформацію, оцінювати аргументи та формувати обґрунтовані висновки.

Культура — сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством.

Культурологія — наука про культуру, закономірності її розвитку та функціонування.

Л

Лекція — форма організації навчання, під час якої викладач систематично викладає навчальний матеріал.

Логіка — наука про форми, закони та методи правильного мислення.

М

Метод навчання — спосіб взаємодії викладача і студентів, спрямований на досягнення освітніх цілей.

Методика викладання — система методів, прийомів і засобів організації навчального процесу.

Модульне навчання — організація освітнього процесу через окремі тематичні блоки.

Мотивація навчання — сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, що спонукають до навчальної діяльності.

Н

Навчальна дисципліна — систематизована галузь знань, що вивчається в закладі освіти.

Наочність — принцип навчання, що передбачає використання візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.

О

Освітній процес — цілеспрямована діяльність викладача і студентів, спрямована на навчання, виховання та розвиток.

Онлайн-курс — форма дистанційного навчання, реалізована через цифрові платформи.

П

Педагогіка — наука про навчання, виховання та освіту людини.

Педагогічна майстерність — високий рівень професійних умінь викладача.

Плюралізм — принцип визнання множинності думок, підходів і поглядів.

Проблемне навчання — організація освітнього процесу через постановку проблемних питань.

Проектний метод — метод навчання, що передбачає самостійне виконання студентами практичного або дослідницького проєкту.

Р

Рефлексія — усвідомлення та аналіз власної діяльності, думок і переживань.

Риторика — мистецтво переконливого мовлення.

С

Самостійна робота — форма організації навчання, за якої студент виконує завдання без безпосередньої участі викладача.

Семінар — форма навчального заняття, спрямована на обговорення та закріплення матеріалу.

Соціалізація — процес засвоєння людиною соціальних норм і культурних цінностей.

Соціокультурний підхід — підхід, що враховує вплив культури та суспільства на освіту.

Т

Тестування — метод контролю знань за допомогою стандартизованих завдань.

Толерантність — повага до інших поглядів, переконань і культур.

У

Університетська освіта — система підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Усне опитування — форма перевірки знань через відповіді студентів на запитання викладача

Ф

Філософія — наука про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства та мислення.

Формувальне оцінювання — оцінювання, спрямоване на підтримку й покращення навчального процесу.

Ц

Цінності — значущі для людини та суспільства ідеали, принципи та орієнтири.

Ч

Чат-навчання — форма онлайн-комунікації у процесі дистанційної освіти.

Я

Якість освіти — рівень відповідності результатів навчання встановленим стандартам та очікуванням суспільства.

Висновок

Методика викладання філософських і культурологічних дисциплін охоплює широкий спектр понять, пов'язаних із педагогікою, філософією, культурологією та сучасними освітніми технологіями. Знання базових термінів допомагає майбутнім викладачам ефективно організовувати освітній процес, формувати критичне мислення студентів та розвивати їхню культурну компетентність.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Gibson Peter. Philosophy 101. Arcturus Publishing, 2024. 224 p.
2. Атаманюк З.М., Борінштейн Є.Р. Сучасний філософський дискурс: курс лекцій. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 50 с.
3. Атаманюк З.М., Петінова О.Б. Сучасні тенденції проведення виробничої практики за фахом у філософів та культурологів. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2026. № 1. С.163-169. <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2026.1.20>
4. Атаманюк З.М. Роль виробничої (за фахом) практики у формуванні сучасних фахівців з філософії та культурології. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2026. № 1. С. 89-98. <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2026-1-11>
5. Данильян О. Г. Філософія : підручник. Харків : Право, 2020. 432 с.
6. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.
7. Мірошніченко В. І., Гончаренко О. А., Тушко К. Ю. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 168 с. Мараєва У. Історія та філософія мистецтва: навчально-методичні рекомендації. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 43 с.
8. Філософія: підручник / В.С. Бліхар та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

9. Філософія: Підручник / за ред.. Є.Р. Борінштейна. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 502с.
10. Філософія: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
11. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.
12. Фюрст М., Трингс Ю. Філософія: підручник. Київ: Дух і літера, 2023. 536 с.
13. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.

Допоміжна

1. Asieieva Y., Orlenko I., Borinshteyn E., Atamaniuk Z., Dobrolyubskaya Y. Intuition as a philosophical reflection at the time of COVID-19 pandemic. *Amazonia Investiga*. Volume 11 - Issue 49: 108-116 / January, 2022. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.49.01.12/>
2. Borinshtein Y., Stovpets O., Kisse A., Balashenko I., Kulichenko V. Educational marketing as a basis for the development of modern Ukrainian society and the state. *Amazonia Investiga*. Volume 11 - Issue 54: 146-157 / June, 2022. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.14/>
3. Borinshtein, Ye., Stovpets, O., Kukshinova, O., Kisse, A., & Kucherenko, N. Phenomena of freedom and justice in the interpretations of T. Hobbes and J. Locke. Стаття. Web of Science. *Amazonia Investiga*, 10 (42), 2022. P. 255-263.
4. Holton, R., 2023. Knowing, Telling, Trusting *Philosophical Quarterly*, *The Philosophical Quarterly*, Volume 73, Issue 3, July 2023, Pages 762–782, Doi: [10.1093/pq/pqad033](https://doi.org/10.1093/pq/pqad033)

5. Nataliia Rybka. Oksana Petinova, Irina Kadievskaya, Zoia Atamaniuk. Science, Creative Activity and Academic Plagiarism: Connections and Contradictions. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum* Vol. 10, No. 2 (Autumn 2022) DOI : 10.11590/abhps.2022.2.05
6. Stalmaszczyk Piotr. Philosophy of Language: Definitions, Disciplines, and Approaches. Cambridge University Press. 2021. <http://www.cambridge.org/>
7. Stovpets, O., Borinshtein, Y., Yershova-Babenko, I., Kozobrodova, D., Madi, H., & Honcharova, O. Digital technologies and human rights: challenges and opportunities. Web of Science. *Amazonia Investiga*. Volume 12 - Issue 72: 17-30 / December, 2023. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.72.12.2>.
8. Айтов, С. Ш. Сучасна філософія історії: історично-антропологічний горизонт. Дніпро : Ліра, 2018. 364 с.
9. Атаманюк З. М. Свобода як фактор соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 316 с.
10. Атаманюк З.М. Духовність особистості як прояв культурного розвитку. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2023. № 1. С. 30-36.
11. Атаманюк З.М. Культура толерантності в соціальному просторі сучасної України. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2023. № 2. С. 23-28.
12. Бичко І.В. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2019. 648с.
13. Борінштейн Є.Р. Творча особистість у вимірі філософії: конспект лекцій. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 35 с.
14. Борінштейн Є.Р. Творча особистість у вимірі філософії: методичні рекомендації. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 32 с.
15. Борінштейн Є.Р. Філософія творчої особистості: ціннісні інсайти та значення моралі. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. Одеса, 2025. № 2 С. 77-84.

16. Борінштейн Є.Р. Філософія трампізму: криза самовдосконалення людини у контексті зрушення моральних цінностей. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. Одеса, 2025. № 1. С. 11-17.
17. Борінштейн Є.Р., Білоусова К. Мотив куртуазного кохання в філософії любові середньовіччя: ціннісні складові у суспільстві тотальної несвободи. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. Одеса, 2024. №1. С. 65-71.
18. Борінштейн Є.Р., Городнюк Л.С. Філософсько-антропологічний феномен Homo Digitalis як нтологічної системи «людина-гаджет». *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. Дніпро, 2024. № 33 (1). С. 16-21.
19. Борінштейн Є.Р., Єременко О.М. Еволюція ідеї жертви в історії культури: філософський аспект. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. Одеса, 2024. № 1. С. 4-12.
20. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Філософія: підручник. Харків: Право, 2023. 424 с.
21. Кириченко, В. В. Особистість у сучасному інформаційному суспільстві. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 244 с.
22. Кремень, В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ : Знання, 2018. 523 с.
23. Попович М. Наука шукає надійних фортець. Філософія науки: *Навчальний посібник*. Київ : Академкнига, 2018. С. 183 -187.
24. Регуліч І.В., Степанюк А.В. Філософське осмислення музики як необхідна умова формування творчої особистості. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Т.1. Вип. 7. С. 114-117.
25. Самуйлік М. М. Філософія. Конспект лекцій. Одеса: ОДАУ, 2023, 100 с.
26. Литвинчук О.В. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. 403с.

27. Філософія: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів / кол. авторів; кер. автор. кол. А.О. Приятельчук. Київ: Вадекс, 2021. 560 с.

28. Філософські абриси сучасної освіти: монографія / за заг. ред. І.М. Предборської. Київ: Університетська книга, 2023. 225 с

29. Філософські аспекти дослідження каузальності в соціально-гуманітарній сфері: монографія / за ред. О.М. Єременка, 2021. 406 с.

30. Шандра Б.Б. Філософія: навчально-методичні рекомендації (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 52 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
3. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>